

УДК 008-022:005.33

DOI: [https://doi.org/10.32461/2226-](https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2020.220405)

3209.2.2020.220405

Цитування:

Ліфінцева О.В. Самоменеджмент як базова фахова компетенція митця в сучасному культурному просторі. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2020. № 2. С. 67-71.

Ліфінцева Олена Вікторівна,
аспірантка Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9330-2478>
Alifinceva@dakkkim.edu.ua

Lifintseva O. (2020). Self-management as a basic professional competence of the artist in modern cultural space. *National Academy of Culture and Arts Management Herald: Science journal*, 2, 67-71 [in Ukrainian].

САМОМЕНЕДЖМЕНТ ЯК БАЗОВА ФАХОВА КОМПЕТЕНЦІЯ МИТЦЯ У СУЧАСНОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Мета статті полягає в аналізі самоменеджменту як важливої базової фахової компетенції, що впливає на самореалізацію митця. **Методологію** дослідження становлять загальнонаукові теоретичні методи аналізу, що дозволило простежити вплив самоменеджменту на формування та розвиток творчої особистості в культурному середовищі. **Наукова новизна** пов'язана з визначенням теорії та практики формування в аспекті проблеми самоменеджменту творчої особистості в сучасному культурному просторі. **Висновки.** У результаті дослідження встановлено, що самоменеджмент є необхідною базовою фаховою компетенцією в самореалізації суб'єкта сучасного культурного простору. Професійна компетентність та знання і навички у напрямі самоменеджменту допомагають у розв'язанні різноманітних завдань в діяльності творчої особистості, без яких неможливо досягти високого рівня розвитку в культурі. Єдність професійно-творчих здібностей та ефективних прийомів самостійного менеджменту, вирішують найгостріші проблеми у просуванні власних творів мистецтва в діяльності митців.

Ключові слова: митець, суб'єкт сучасного культурного простору, базові фахові компетенції, самоменеджмент, соціокультурний простір, самореалізація.

Лифинцева Елена Викторовна, аспирантка Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Самоменеджмент как базовая профессиональная компетенция творческой личности в современном культурном пространстве

Цель статьи заключается в анализе самоменеджмента как важной базовой профессиональной компетенции, влияющей на самореализацию творческой личности. **Методологию** исследования составляют общенаучные теоретические методы анализа, что позволило проследить влияние самоменеджмента на формирование и развитие личности в культурной среде. **Научная новизна** связана с определением теории и практики формирования в аспекте проблемы самоменеджмента творческой личности в современном культурном пространстве. **Выводы.** В результате исследования установлено, что самоменеджмент является необходимой базовой профессиональной компетенцией в самореализации субъекта современного культурного пространства. Профессиональная компетентность, знания и навыки в направлении самоменеджмента помогают в решении различных задач в деятельности творческой личности, без которых невозможно достичь высокого уровня развития в культуре. Единство профессионально-творческих способностей и эффективных приёмов самостоятельного управления, решают острые проблемы в продвижении собственных произведений искусства в деятельности творческих личностей.

Ключевые слова: творческая личность, субъект современного культурного пространства, базовые профессиональные компетенции, самоменеджмент, социокультурное пространство, самореализация.

Lifintseva Olena, graduate student of the National Academy of Culture and Arts Management

Self-management as a basic professional competence of the artist in modern cultural space

The purpose of the article is to analyze Self-Management as an important Basic Professional Competence that influences the Self-Realization of the Artist. **The methodology** of the research is a general scientific theoretical method of analysis that allowed to trace the influence of Self-Management on the formation and development of creative personality in the cultural environment. **The scientific novelty** is connected with the definition of theory and practice of formation in the aspect of the problem of Self-Management of creative personality in the modern Cultural Space. **Conclusions.** The research found that Self-Management is a necessary Basic Professional Competence in the Self-Realization of the Subject Of the

modern Cultural Space. Professional Competence and knowledge and skills in Self-Management help to solve various tasks in the activity of the formed personality without which it is impossible to achieve a high level of development in culture. The unity of professional and creative abilities and effective methods of Self-Management solve the most acute problems in promoting their own works of art in the activity of Artists.

Key words: artist, subject of contemporary cultural space, basic professional competences, self-management, socio-cultural space, self-realization.

Актуальність теми дослідження. Зосередженість та підвищений інтерес до проблеми творчої реалізації митця є властивою ознакою в сучасних культурологічних дослідженнях. Митець як суб'єкт культуротворчих процесів вивчає простір та модифікує його, поєднуючи теорію і практику, виступає модератором і координатором українського соціокультурного середовища. Нові потреби соціокультурного простору зумовлюють необхідність самовдосконалення не лише творчих базових фахових компетенцій митця, але й знання і навички у напрямі самоменеджменту, приділяючи однакову увагу креативній сфері своєї діяльності та просуванню власних творів мистецтва. Творча особистість завдяки ефективним методам і прийомам самоменеджменту здатна якнайкраще використовувати свій час і здібності, уміло долавши зовнішні обставини задля досягнення поставлених цілей. Тому вивчення проблеми творчої реалізації митця залишається в центрі уваги сучасних культурологічних досліджень, але все ще потребує комплексного підходу, побудованого на філософських і культурологічних засадах.

Стан наукової розробки. Аналіз наукових досліджень засвідчує, що проблема творчої самореалізації митця досліджувалась у працях таких вчених, як: О. Гавеля, О. Злотник, І. Коновалова, Т. Кумеда, Л. Ляшенко, К. Нікітенко, А. Палійчук, Ю. Рева, В. Степурко та інших. Однак наукові дослідження щодо впровадження практичних методів і прийомів у напрямі самоменеджменту як обов'язкової базової фахової компетенції митця в культурному середовищі, залишаються маловивченими.

Мета дослідження полягає в аналізі самоменеджменту як важливої базової фахової компетенції, що впливає на самореалізацію митця.

Виклад основного матеріалу. Культура включає в себе розвиток життєдіяльності людини, духовні і матеріальні цінності, досвід та навички до праці, традиції та звичаї, що залишились від попередніх поколінь. Культурні надбання є живими елементами суспільного життя. Роль культури у збереженні нашої національної ідентичності. Митець є носієм і творцем культури. Саме твори мистецтва суб'єкта сучасного культурного простору впливають на

свідомість людей, його ідеї сюжетів, цінності здатні утворювати естетичні смаки. Митець – це суб'єкт творчості, який бачить цілісно у найменших деталях втілення ідеї та образу для досягнення максимальної відповідності в мистецтві. Митці формують відношення до соціального життя, розкриваючи суспільству через мистецтво розуміння і складності людських стосунків. Внаслідок моральних та естетичних норм творчості у світі укорінюється культура, яка спонукає на подальшу діяльність особистість в соціокультурному просторі. Отже, завдяки творчим особистостям збільшується внесок у культурно-цивілізаційний прогрес людства.

Безперечно митець розвиває необхідні творчі базові фахові компетенції задля максимальної відповідності в сучасному культурному просторі. Визначемо декілька базових фахових компетенцій сформованої творчої особистості, до яких належить, передусім формуюча здібність, яка є найдавнішою формою свідомості, а саме образне мислення. Провідну роль у формуванні творчої особистості є естетичні критерії в мистецтві. Цінним аспектом фахових компетенцій митця є фантазія у мистецтві – це «інтелектуальне споглядання» [6]. Досконала техніка в конкретному виді мистецтва дає можливість суб'єкту сучасного культурного простору справжню свободу у творчості, збагачуючи його грані. Опанування прийомami, якими безпосередньо може оволодіти талановитий митець в наукових школах, набуває особливого значення у формуванні справжнього професіоналізму. Властивою рисою творчої особистості є надзвичайна працездатність. Гнучкість мислення у вмінні виявляти нестандартні рішення, виділяє суб'єкта сучасного культурного простору серед інших. Характерною ознакою творчої особистості є потреба в об'єктивації духовного досвіду, саме самоцінності виконують у формуванні художньо-мистецькому процесі конструктивну роль. Митець розширює свій світогляд, вивчаючи буття народу та має соціально-естетичні ідеали, які слугують ціннісними показниками в творах мистецтва. Творча особистість легко опановує нові види діяльності, тим самим поєднуючи всі сфери роботи на належному рівні, переносючи вміння і навички з однієї діяльності в іншу. Таким

чином, творчі базові фахові компетенції митця дозволяють розкрити потенціал в мистецтві.

Але, досліджуючи питиння щодо самореалізації сформованої творчої особистості, можна відмітити, що теперешній час рухається і трансформується дуже швидко, постаючи нові вимоги суб'єкту сучасного культурного простору. Незважаючи на досконале володіння творчими базовими фаховими компетенціями, митець не завжди може донести свої ідеї до реципієнта, що ускладнює реалізацію його таланту в культурному середовищі. Тому в контексті цієї проблематики розглянемо ще одну важливу базову фахову компетенцію митця, яка допомагає долати перешкоди на шляху самореалізації, вирішуючи питання самоменеджменту. Оволодіння методами і прийомами самоменеджменту, дає можливість свідомо управляти прогресом свого життя, дозволяючи організувати свою власну діяльність і досягати поставлених цілей.

Розглянемо більш детально самоменеджмент як базову фахову компетенцію митця в соціокультурному просторі. Самоменеджмент як новий напрям менеджменту виник в середині 90-х років, але розвивається дуже інтенсивно. Увага до проблеми самоменеджменту не випадкова, це обумовлено кризовим станом економіки в Україні. Основні причини виникнення самоменеджменту в конкуренції, в зростанні частих стресів через напруженість, в збереженні і розвитку творчого потенціалу людини в діловому світі. Поняття «самоменеджмент» було введено Л. Зайвертом, керівником Інституту раціонального використання часу. Самоменеджмент (з англійської *selfmanagment*) – це вміння раціонально використовувати свій час та ресурси і правильно планувати свою діяльність. Навички самоменеджменту дозволяють визначати цілі, впливати на колектив та особливих виконавців, налагоджувати зв'язки з партнерами, планувати час, приймати рішення, збирати та обробляти інформацію, здійснювати комунікацію. Тобто використання прийомів та методів у напрямі самоменеджменту надає людині осмислене прийняття відповідальності за власний успіх, кар'єру та долю. На нашу думку, самоменеджмент потрібен не лише тільки менеджерам, але й особистостям, котрі в житті бажають досягати власних життєвих цілей. Переваги самоменеджменту полягають у кращих результатах праці, більше задоволення від роботи, в досягненні професійних цілей найкоротшим шляхом, менше поспіху і стресів, краща організація праці, виконання роботи з найменшими затратами.

За довгий час розвитку самоменеджменту, зазначено декілька концептуальних підходів, а саме: концепція Лорета Зайверта в ідеї економії часу, М. Вудкока і Д. Френсіса у подоланні власних обмежень, В. Авдєєва в ідеї саморозвитку творчої особистості. Концепція Бербеля і Хайнца Швальбе полягає в ідеї досягнення особистого ділового успіху. Концепція А. Хлоренко визначається у підвищенні особистої культури ділового життя.

Структуру самоменеджменту можемо розглянути у вигляді норм якостей менеджера, який вміє управляти собою. На думку М. Вудкова і Френсіса, властивими діловими якостями менеджера є здатність керувати собою, розуміти особисті цінності, постійно підвищувати власний професійний рівень, встановлювати чіткі індивідуальні цілі, бути винахідливим та мати хист до інновацій, володіти знаннями управлінських підходів, навчати і розвивати підлеглих, формувати і розвивати ефективні робочі групи, керувати колективом. Концепція В. Андрєєва включає в себе: самоконтроль, самопізнання, самоврядування, самостворення, самовизначення, самовдосконалення та самооздоровлення. Відповідно до концепції А. Хлоренко, основними аспектами ділового потенціалу керівника є культура взаємовідносин між людьми, організація ділової наради, техніка особистої роботи, мистецтво ділової бесіди, стиль життя менеджера, мистецтво підготовки доповіді і публічного виступу. Бербель і Хайнца Швальбе вважає, що досягнення ділового успіху відбувається через самопізнання і самовдосконалення. На думку Лората Зайверта, основні завдання менеджера полягають у вмінні максимально використовувати власні можливості, переборювати зовнішні обставини та свідомо керувати особистим життям.

Узагальнюючи досвід науковців визначемо комплекс важливих якостей притаманних успішному менеджеру, які формуються перш за все з емоційно-вольового потенціалу, з постійного самоконтролю власної діяльності, з самодисципліни, з уміння визначати та втілювати в життя цілі, з особистої організованості та здатності робити себе здоровим. Функції самоменеджменту складаються з аналізу і формуванні цілей, вмінню проектувати і розробляти плани для своєї діяльності та нести відповідальність за ухвалення рішень у майбутніх справах. Головною метою самоменеджменту є комунікація і обмін інформацією, тобто робити правильні справи, винаходити творчі альтернативи, оптимізувати використання ресурсів, домагатись результатів та підвищувати прибуток в роботі. Первинною ланкою у

формуванні діяльності є навички в самоорганізації праці. Доцільна самоорганізація дозволяє з меншими витратами виконувати роботу, отримувати високі результати від праці, краще налагоджувати свою власну справу, зменшувати стресові перенавантаження, допускати менше помилок. Важливим компонентом кваліфікації успішного менеджера є здатність організовувати та реалізовувати трудовий процес поставлених завдань, у разі необхідності коригувати цілі та контролювати підсумки. Якості організатора виявляються у здатності думати з випередженням, планувати свої справи відповідно поставленої мети та контролювати їх виконання. Особливу увагу потребує розвиток здібностей необхідних для уміння приймати рішення і правильно визначати пріоритети, що надає можливість отримувати задоволення від робочого процесу, минаючи стресові перевантаження. Свідомість дій індивідуума визначається в чіткому формуванні інтересів і цілей. В професійній сфері важливою умовою є навички відмічати головні цілі та встановлювати терміни їх реалізації. Характерною властивістю успішного керівника є здатність працювати системно, що впливає на власну організацію та сферу діяльності [9].

Важливим фактором в роботі організатора є знання виявляти вагомі, поточні і далекоглядні питання, що вимагає від особистості вправності в зосередженості на головному. Необхідною якістю менеджера є послідовність в діяльності, це дозволяє в запланованих справах переходити від простих до складних питань. Відповідальність керівника полягає в обізнаності правильної роботи з інформацією в сучасному діловому світі. Наявність знань в умінні користуватися новітніми технологіями та офісною технікою, вправність у складанні документів, майстерність говорити телефоном, навички у дистинційному спілкуванні, мистецтво переконання співбесідника, досвід у напрямку технології комунікацій публічного виступу та ділових переговорів є важливими чинниками організатора. В роботі з співробітниками, менеджеру необхідно враховувати не лише умови роботи, але й координувати трудовий процес, зважаючи на певні властивості характеру помічників. Делегування повноважень допомагає керівнику у поширюванні управлінських перспектив, шляхом передачі своїх обов'язків та прав іншим працівникам [4].

На підставі аналізу вимог до особистості керівника визначемо також такі якості: здатність ризикувати, широта кругозору, відчуття ситуації, вправність організовувати та розвивати діяльність завдяки методам управління, досвід діяти

самостійно, спроможність реалізовувати плани, вміння брати на себе відповідальність в управлінській діяльності. Немаловажливим завданням в роботі менеджера здійснюється завдяки самоконтролю виконаних справ, контролю використання особистого часу та порівняння реальних результатів із наміченими планами. Застосування методу контролю дозволяє організатору аналізувати витрачений робочий та позаробочий час. Продуктивність та успіх в діяльності часто залежить від психологічного налаштування та емоційно-вольового настрою керівника. Особистість, яка упевнена у собі і твердо знає чого хоче, її завжди супроводжує удача в справах.

Особливою властивістю керівника є самодисципліна, що дозволяє дотримуватись порядку і планованості в діяльності. Відповідальність за справу та розумне виконання своїх обов'язків є необхідною ланкою менеджера. Безумовно, обов'язок керівника полягає у дотриманні своїх слів та обіцянок, що формує ставлення оточуючих до нього. Компетентність керівника виявляється у здатності приділяти достатньо уваги дрібницям, завершуючи будь-які справи до кінця, що впливає на престиж індивідуума. Успішність менеджера залежить від пунктуальності та точності у виконанні зобов'язань, що так необхідні в сучасному діловому світі [4]. Досягнення успіху залежить від уміння зібратися в будь-якій ситуації та доводити почату справу до кінця, не розпорошуючи свої сили в інших напрямках. Менеджер завжди ставить діяльність на перше місце, ретельно плануючи всі справи, а вже задоволення відходять на другий план. Компетентність менеджера виявляється у вмінні ефективно використовувати власний час та звертати увагу на питання, що окреслюють більший інтерес, вирішуючи їх одразу. Для підтримки свого іміджу керівник розвиває такі якості, як: комунікабельність, здатність співпереживати, красномовство, моральні цінності, знання людинотворчих технологій і розуміння поведінки інших.

Продуктивність менеджера залежить від підтримки здорового способу життя: необхідні фізичні навантаження, правильне харчування, сон, тренуваність нервової системи та режим праці і відпочинку для сприяння хорошій фізичній формі. Успішність керівника виявляється в умінні швидко переключатися з однієї діяльності на іншу, щоб розслабляти імунну систему та накопичувати сили. Наполегливість та працьовитість, цілеспрямованість та рішучість в роботі є цінними складовими організатора. Менеджеру притаманна

властивість відчувати зворотній зв'язок з працівниками і бути відданим та відповідальним в роботі. Керівник мусить знати, як мотивувати самого себе і співробітників для посилення ефективності роботи, спонукаючи поставленими цілями. Вміння менеджера працювати з захопленістю і самовіддачею, дозволяє досягнути більших результатів в діяльності та не відноситися формально до своїх обов'язків [9].

Основними принципами ділової культури спілкування є емоційна стриманість, зосередженість на розмові, моделювання лінії поведінки та увага до співрозмовника. Керівнику властива в роботі соціальна сміливість, активність та готовність взаємодіяти з іншими людьми, шукати найновіші методи управління та вивчати нову інформацію ділового спілкування. Особистий план менеджера здійснюється враховуючи такі правила, як: ризик незнайомих ситуацій, визначення ознак успіху, задоволення від скромного прогресу та отримання радості від свого розвитку.

Слід наголосити, що окрім самовдосконалення творчих базових фахових компетенцій митця, доцільним є розвивати вміння у напрямі самостійного менеджменту, це надає обдарованій особистості осмислене прийняття відповідальності за власний успіх в середовищі. Той факт, що митці легко засвоюють нові різновиди діяльності, підтримуючи всі види роботи на відмінному рівні, дозволяє стверджувати, що оволодіння знаннями і навичками у напрямі самоменеджменту будуть вправно впроваджені в роботі суб'єкта сучасного культурного простору.

Наукова новизна дослідження пов'язана з визначенням теорії та практики формування в аспекті проблеми самоменеджменту творчої особистості в сучасному культурному просторі.

Висновки. Таким чином, узагальнюючи вищезазначені якості менеджера, що характеризують вміння раціонально використовувати свій час та ресурси і правильно планувати свою діяльність, є підстава стверджувати, що поєднання творчих базових фахових компетенцій митця і методів у напрямі самоменеджменту вирішують питання щодо самореалізації митця в соціокультурному просторі. Практичні прийоми самоменеджменту збільшують шанси успішного просування творів мистецтва суб'єкта сучасного культурного простору. Самоменеджмент як базова фахова компетенція митця дозволяє керувати процесом ділового світу та бути організованим і зібраним, що дає можливість володіти ситуацією та впоратися з будь-якими несподіванками культурного середовища.

Література

1. Бишоф А., Бишоф К. Самоменеджмент. Эффективно и рационально. Пер. с нем. Д. А. Пергамент. Омега-Л, 2006. 127 с.
2. Гагоорт Г. Менеджмент мистецтва. Підприємницький стиль. Пер. з англ. Б. Шумилович. Львів. Літопис, 2008. 360 с.
3. Губерський Л. та ін. Культура. Ідеологія. Особистість. Методолого-світогляд. аналіз. Знання України, 2009. 578 с.
4. Колпаков В. М. Самоменеджмент. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. 528 с.
5. Левчук Л. Т., Панченко В. І., Оніщенко О. І., Кучерюк Д. Ю. Естетика. Підручник. Центр учбової літератури, 2010. 520 с.
6. Мовчан В. С. Естетика. Навчальний посібник для вузів. Київ. Знання, 2011. 527 с.
7. Попович О. В. Функції культуротворчості як фактор креативності особистості. Монографія. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2014. 371 с.
8. Сакун А. А., Аветисян К. П., Калугина Н. А. Самоменеджмент. Учеб. пособие для бак. Одесса. ОНАС им. А. С. Попова. 2012. 144 с.
9. Селютін В. М. Самоменеджмент. Навч. посібник. Харків. ХДУХТ, 2017. 206 с.
10. Сівєрс В. А. Історія світової культури. Підручник. НАКККіМ, 2011. 368 с.

References

1. Bishof A., Bishof K. (2006). Samomenedzhment. Effektivno i ratsionalno. Per. s nem. D. A. Pergament. Omega-L [in Russian].
2. Gagoort G. (2008). Menedzhment mistetstva. Pidpriemnitskiy stil; per. z angl. B. Shumilovich. Lviv. Litopis [in Ukrainian].
3. Guberskiy L. ta In. (2009). Kultura. IdeologIya. OsobistIst. Metodologo-svItoglyad. analiz. Znannya Ukrayini [in Ukrainian].
4. Kolpakov V. M. (2008). Samomenedzhment. Navch. posib. dlya stud. visch. navch. zakl. DP "Vidavnichiy dIm "Personal" [in Ukrainian].
5. Levchuk L. T., Panchenko V. I., OnIschenko O. I., Kucheryuk D. Yu. (2010). Estetika. Pidruchnik. Tsentru uchbovooi literaturi [in Ukrainian].
6. Movchan V.S. (2011). Estetika. Navchalniy posibnik dlya vuziv. KiYiv. Znannya [in Ukrainian].
7. Popovich O.V. (2014). Funktsiyi kulturotvorchosti yak faktor kreativnosti osobistosti. Monografiya. Natsionalna akademiya kerivnih kadriv kulturi i mistetstv [in Ukrainian].
8. Sakun A. A., Avetisyan K. P., Kalugina N. A. (2012). Samomenedzhment. ucheb. posobie dlya bak. Odessa. ONAS im. A. S. Popova. [in Russian].
9. Selyutin V. M. (2017). Samomenedzhment. Navch. posibnik. Kharkiv. HDUHT [in Ukrainian].
10. Sivers V. A. (2011). Istoriya Svitovoyi kulturi. Pidruchnik. NAKKKIM [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.01.2020

Прийнято до друку 24.02.2020